

Terminologiutbildning på universitetsnivå – magisterprogrammet vid Vasa universitet som exempel

Anita Nuopponen

Vasa universitet

Artikkeli pohtii eri näkökulmista terminologisen koulutuksen toteuttamista maisteritasolla yliopistossa. Vaasan yliopistossa aloitettiin vuonna 2014 terminologian suuntautumisvaihtoehto teknisen viestinnän maisterikoulutusohjelmassa. Artikkelissa taustoitetaan suuntautumisvaihtoehdon takana olevaa historiaa sekä esitellään koulutuksen tavoitteita, sisältöä ja kohderyhmää. Terminologisessa työssä ja tutkimuksessa tärkeitä elementtejä ovat kielitaito ja yhteen tai useampaan erikoisalaan perehtyneisyys yhdistettynä terminologisten menetelmien hallintaan. Suuntautumisvaihdossa edeltävinä opintoina toimivat aiemman tutkinnon perus- ja aineopinnot jostain kielestä, minkä lisäksi kielitaitoja voi syventää ja monipuolistaa opintojen aikana lisää. Erikoisalatietoa koulutusohjelmassa edustavat liiketoimintaosaamisen ja tietotekniikan opinnot sekä muut mahdolliset opinnot vaikkapa hallintotieteestä tai oikeustieteestä. Terminologiaan liittyvät opinnot sisältävät niin alan teoriaan kuin käytäntöönkin perehtymistä pääpainon ollessa terminologisten menetelmien monipuolisissa soveltamismahdollisuuksissa. Teknisen viestinnän koulutusohjelmassa keskeistä on teknisen, erilaisten käyttöliittymien ja tietojärjestelmien käytettävyyden ja käyttäjälähtöisyys, mikä tarjoaa uudenlaisen, mutta luontevan kontekstin terminologian koulutukselle.

Nyckelord: terminolog, terminologikurser, terminologiutbildning, universitet, utbildningsprogram

1 Inledning

Terminologiarbete och terminologins teori inkluderar mycket mera än bara termer och ordlistor som man i allmänhet förknippar *terminologi* med. Det som dessa båda baserar sig på är begreppslig analys och klarhet, kunskapsordnande och fungerande fackspråklig kommunikation. Därtill handlar det ofta också om databasdesign, projektarbete och interaktion med fackexperter vilket också framgår av bidragen i den här boken. Alla dessa är väsentliga element i vilket kunskapsarbete som helst och alltid aktuella i det allt mera digitaliserade samhället. Å andra sidan finns och behövs *terminologi* – om vi enligt det allmänna språkbruket talar om ”mängd ord, uttryck och termer som är specifika för ett visst fackområde” (Wikipedia³⁸) – överallt.

³⁸ <https://fi.wikipedia.org/wiki/Terminologia>

Det undervisas terminologi som fackområde och disciplin på många universitet och högskolor världen över. Också inom Norden har undervisning i terminologins teori och praktik en lång historia. På de flesta universitet i världen vilka erbjuder terminologiutbildning har studierna integrerats i språkstudier, t.ex. i översättnings- eller fackspråksstudier. I praktiken ordnar man ett par kurser i terminologins teori och praktik och erbjuder studenten en möjlighet att skriva en terminologisk avhandling (se Bucher, Holmér, Kristiansen & Þorbergsdóttir i denna volym). I denna artikel diskuterar jag möjligheter till ett mera omfattande alternativ och klargör visioner, motiveringar och resonemang som ligger bakom den nya terminologiutbildningen vid Vasa universitet. Det gäller en magisterutbildning där det centrala innehållet består av terminologins teori och praktik kombinerat med teknisk kommunikation medan språkstudier utgör antagningskrav. I det följande presenterar jag först den nya utbildningen, redogör sedan för dess vetenskapliga och historiska bakgrund, diskuterar därefter erfarenheter och arbetslivet och redogör slutligen för innehållet, målsättningen och antagningskraven för utbildningen.

2 Bakgrund

Det finns flera faktorer som har bidragit till uppkomsten av den nya terminologiutbildningen som startade som ett inriktningsalternativ inom *magisterprogrammet för teknisk kommunikation (TEVI)*³⁹ vid Vasa universitet hösten 2014. Den långa traditionen av fackspråks- och terminologiforskning och -undervisning vid universitetet har varit grundläggande (mera om detta i avsnitt 3). Det nordiska samarbetet – som denna bok är ett uttryck för – har haft en ytterst viktig roll. Termdist-nätverket och den samnordiska kursen i terminologi⁴⁰, som presenteras av Kristiansen & Þorbergsdóttir i denna bok, har haft direkt påverkan på vår utbildning. Vasa universitet har varit med i nätverket från första början. Idén till det samnordiska magisterprogrammet testades först med en modul som en nätkurs, men den var så pass lyckad att den har blivit etablerad och ordnas nu regelbundet. I samband med denna kurs och planeringsmöten

³⁹ Mera om programmet: <http://www.uva.fi/tevi>, <http://www.uva.fi/tero>

⁴⁰ <http://www.uva.fi/termdist/>

uppstod tanken att skapa en egen magisterutbildning i Vasa. Ett eget program skulle underlätta integreringen av de samnordiska kurserna och samarbetet i fortsättningen.

Också Bolognaprocessen har sin andel i terminologiutbildningens förverkligande. I och med den hade det igen blivit möjligt att skilja kandidatprogram (180 studiepoäng/ECTS) och magisterprogram (120 sp) från varandra⁴¹. I Finland hade utbildningarna sedan 1980-talet varit inriktade mot magisterexamen med ett visst huvudämne. Införandet av en s.k. tvåstegsexamen för tio år sedan medförde alltså det att man inte mera behöver planera ett helt femårigt studieprogram för att starta någonting nytt. Studiereformen har nu så småningom börjat bli verklighet i Finland. Inom Filosofiska fakulteten startade nya kandidat- och magisterprogram hösten 2012. För studenterna innebär detta att de nu har flera alternativ att välja mellan efter kandidatexamen och att det är smidigare att byta huvudämne.

Avgörande för terminologiutbildningen var att det nya systemet möjliggör en fristående tvåårig magisterutbildning som baserar sig på en redan avlagd kandidatexamen i något annat huvudämne. Ett femårigt program enbart i terminologilära skulle ha varit svårare att få tillstånd till och att genomföra. Nu kan studenterna som har läst t.ex. finska, svenska, engelska och tyska hos oss eller annanstans fortsätta sina studier på magisternivå i terminologins inriktningsalternativ med tillämpad språkvetenskap som det formella huvudämnet. Huvudämnet för den nya utbildningen blev tillämpad språkvetenskap på grund av att ämnet redan i stadgarna hade definierats som ett av fakultetens huvudämnen och att vi redan hade befattningar inom detta ämne. Ur språkforskningens synvinkel har terminologiläran klassificerats som en gren av tillämpad språkvetenskap (t.ex. Wüster 1974: 64–65). I praktiken talar vi ändå om *terminologi* enligt inriktningens namn och orientering.

Studiereformen gjorde det också enklare att bilda multidisciplinära program där flera discipliner samarbetar inom ett och samma program. Vad gäller det nya

⁴¹ Se t.ex. Cimo (2012). Hur framskrider Bolognaprocessen i Finland?
http://www.cimo.fi/perspektiv/internationellt_samarbete/bolognaprocessen/finland; se också
http://www.ofo.fi/utbildning_och_examina/hogskolor_och_universitet/universiteten

inriktningsalternativet är det enheten för kommunikationsvetenskaper som har ansvaret för utbildningen, men delarrangörer är enheten för nordiska språk och enheten för data- och kommunikationsteknik. Enheten för nordiska språk har en lång historia speciellt med terminologisk forskning som påbörjades av emeritusprofessor Christer Laurén (mera om detta i avsnitt 3). Inom utbildningsprogrammet i teknisk kommunikation har vi haft ett långt samarbete med enheten för data- och kommunikationsteknik som fokuserar sig i informationssystem. Detta ska jag berätta mera om i avsnitt 4.

3 Terminologin som akademiskt ämne i Vasa

På Nordterm 2009 diskuterade Henrik Nilsson och Niina Nissilä (2011: 190) terminologiutbildningen i de nordiska länderna i sitt föredrag om Termdist-projektet. Som en utmaning för terminologisk undervisning ser Nilsson och Nissilä (2011: 190) att det inte finns något ”större genomslag av terminologi som akademiskt ämne” och att det finns terminologiprofessurer i bara få nordiska länder. Vasa universitet är ett av de få universitetet med professorer i terminologi och är det enda universitetet i Finland där mera än ett par terminologikurser hör till det reguljära programmet. Terminologiläran har en 36-årig historia vid Vasa universitet och har under denna tid blivit ett etablerat akademiskt ämne. Initiativtagare var professor Christer Laurén som hade täta kontakter till de danska handelshögskolorna vars fackspråksorienterade språkundervisning (*cand.ling.merc.*) hade fungerat som en modell för den dåvarande korrespondentlinjen vid Vasa handelshögskola. I Danmark hade terminologiundervisningen inkluderats i de motsvarande utbildningsprogrammen. Laurén undervisade på den första grundkursen i terminologi år 1978 och vid utbildningsreformen ett par år senare inkluderades kursen in i den nya översättarutbildningen. En biämnesshelhet kom till år 1987, ett år efter att en tjänst i tillämpad språkvetenskap (inkl. terminologi) hade inrättats.

När studieprogrammen omorganiserades i början av 90-talet, blev terminologiläran en del av kommunikationsvetenskaper och grundkursen i terminologisk forskning och kursen i begreppsanalys blev obligatoriska för alla studenter inom kommunikationsvetenskaper, vilket de är ännu idag. Också program med språk som huvudämne har under åren inkluderat grundkursen i terminologi i studierna och idag läses den av alla som har

svenska, finska och engelska som huvudämne. Enligt de nyaste planerna lyfts denna profil fram så att alla studenter inom språkämnen ska gå grundkursen. En del studenter kommer till grundkursen också från marknadsföring och datateknik. Biämnet terminologi (25 ECTS) är idag en kombination av terminologilära och teknisk kommunikation, och såsom det framkom ovan kan man sedan 2012 fortsätta studierna i terminologi inom magisterprogrammet för teknisk kommunikation.

En förutsättning för terminologiutbildningen är att det finns tjänster eller terminologiintresserade lärare och forskare. En terminologiorienterad tjänst (överassistent/universitetslektor) har funnits sedan mitten av åttiotalet, och senare har man definierat två professurer så att terminologisk forskning och undervisning ska ingå i deras specialisering. Dessa är professuren i svenska på enheten för nordiska språk (2008–), och professuren i teknisk kommunikation på enheten för kommunikationsvetenskaper (2014–). Två professorer och en universitetslektor har alltså terminologilära som en av tyngdpunkterna i sin forskning och undervisning. Därtill finns det också andra terminologiintresserade forskare vid universitetet. Detta innebär bl.a. att den långa traditionen inom terminologisk undervisning och forskning fortsätter och har fått erkännande och tagits med som ett av de strategiska utvecklingsmålen för Filosofiska fakulteten vid Vasa universitet.

Sedan 1980-talet har ett hundratal magisteravhandlingar med terminologisk orientering skrivits inom språkämnen och kommunikationsvetenskaper. Det kan gälla terminologins teori (t.ex. adjektiv som termer, definitioner), terminologisk utbildning, terminologiarbete, definitioner i ordlistor, ordböcker, texter (t.ex. medicin, nyheter), begrepp och termer inom ett visst fackområde (t.ex. allergier, antenner, rosor, trav) eller en djupare begreppsanalys (t.ex. kris och krig, studiestöd), kontrastiv jämförelse mellan två språk och länder (t.ex. skolsystemet i Finland och i Sverige), kommunikationsproblem (t.ex. popularisering av termer), termbildning (t.ex. adb), termer i allmänt språkbruk (t.ex. information om digital tv), termer i texter (t.ex. skönlitteratur, tidningar) och termanvändning i tolkning. Den första doktorsavhandlingen i terminologilära blev färdig 1994 (Nuopponen 1994) och därefter har det kommit flera, främst inom huvudämnen nordiska språk (t.ex. Pilke 2000; Nissilä 2008; Jónsson 2007; Myking 2008; Reidinger

1997) och modern finska (Kapiala 2003; Karihalme 1996). Terminologiska metoder har också använts som forskningsmetoder för avhandlingar med något annat fokus än det terminologiska, t.ex. Järvi 2006 inom kommunikationsvetenskaper och Nevasaari 2015 i nordiska språk. Terminologiforskare har också deltagit i flera olika typer av projekt under åren och aktivt deltagit i IITF:s verksamhet (*International Institute for Terminology Research*). Den senaste utvecklingen är bildandet av ett forskarteam som intresserar sig för terminologiska och begreppsliga problem vid teknisk kommunikation. Det första projektet för teamet fokuserar på användbarheten hos språket och termerna på olika typer av gränssnitt (t.ex. dataprogram, informationssystem osv.). I detta team sammanför vi det terminologiska, lingvistiska och informationssystemteoretiska kunnandet forskningen i teknisk kommunikation. Forskningen stöder den nya utbildningen och studenterna kan bidra med sina uppsatser och avhandlingar samt delta direkt i projektet som forskningsassistenter och förhoppningsvis senare som forskare.

4 Terminologiska kunskaper på arbetsmarknaden

När man planerar en utbildning, är det viktigt att ta hänsyn till arbetslivet och att det finns arbeten där man kan utnyttja de kunskaper och färdigheter som man har fått. Även om det finns bara få egentliga terminologitjänster med titeln ”terminolog” finns det många andra arbetsprofiler där terminologens utbildning kommer till nytta. Vanligen har man anknutit terminologisk utbildning till översättarutbildningen – sambandet är ju direkt: översättaren behöver termer och måste kunna handskas med termer och begrepp inom flera fackområden och behärska minst två språk (se Bucher; Strandvik, Nissilä & Pilke i denna volym).

Vid Vasa universitet har terminologistudier under åren integrerats som en väsentlig del av kommunikationsstudier, eftersom man t.ex. inom journalistik, organisationers interna och externa kommunikation och teknisk kommunikation hela tiden kommer i kontakt med olika fackområden och deras terminologi. Kommunikationsspecialister måste vara medvetna om problem som kan förorsakas t.ex. av användningen av avvikande termer och begreppsdefinitioner. De måste kunna ta hänsyn till mottagargruppen i valet av begrepp och termer. För alla typer av organisationer är det viktigt att ta hand om begrepp

och termer oavsett om det gäller den privata eller offentliga sektorn. Behovet är ingalunda begränsat till tekniska områden (se Holmér i denna bok). Vi har fått goda erfarenheter av att integrera terminologikurser i kommunikations- och språkstudier samt av att erbjuda terminologi som ett biämne. Enligt feedbacken har de utexaminerade haft nytta av kurserna i arbetslivet, speciellt i arbetsuppgifter som innehåller t.ex. planering, koordinering, klassificering, jämförelse och samordning av begrepp och informationssökning. Terminologikurserna ger färdigheter för alla dessa arbetsuppgifter.

I stället för ett eget magisterprogram valde vi att införa terminologiutbildningen som ett inriktningsalternativ i det existerande *magisterprogrammet för teknisk kommunikation* (~teknikinformation), som startade 2012. Programmet bygger på det tidigare *programmet för multimediasystem och teknisk kommunikation* som bestod av både kandidat- och magisterstudier (300 sp). Programmet har varit och är ett samarbete mellan den teknologiska och den filosofiska fakulteten. Vi tar in både datateknologistudenter och kommunikationsstudenter till programmet, och alla läser gemensamma kurser från båda huvudämnena, men de har också huvudämnesspecifika studier. Målsättningen är att utbilda kommunikations- och IT-specialister, som kan fungera som "tolkar" mellan IT-experter och experter inom andra fackområden, mellan användare och dataprogram, IT-system och dylikt. Fokus i Vasa ligger speciellt på användbarhet, användarcentrerad design och informationsarkitektur i synnerhet i olika slags IT-system. Utbildningen fokuserar alltså inte enbart på producering av tekniska dokument även om kurserna ger kunskaper som krävs också i detta arbete (t.ex. XML, DITA). Det som nästan alla kurser fokuserar på är användarcentrering vare sig det gäller texter (bruksanvisningar, instruktioner o.dyl.), webbinformation, IT-system och dataprogram. Terminologiska frågor utgör här ett viktigt element varför det kändes naturligt att detta utbildningsprogram utgör kontexten för den nya utbildningslinjen.

Utbildningen i teknisk kommunikation har alltid haft terminologikurser som en väsentlig komponent. Under åren har programmets studenter placerat sig bra i arbetslivet och fått jobb – t.ex. som informationsarkitekt, inom webbpublicering, lokalisering, projektledning – där de har stor nytta av terminologikurser. De intervjuade nämner t.o.m. ofta begreppsanalyskursen som den nyttigaste kursen med tanke på arbetslivets krav. Även

om deras jobb inte kan beskrivas som terminologiarbete, förekommer det många likheter: man måste snabbt lära sig terminologin på ett främmande fackområde, få en helhetsbild av området, samordna olika sätt att ordna fenomen, definiera och skilja åt begrepp, modellera processer, och gestalta begreppssystemet.

Programmet i teknisk kommunikation har hittills varit avsett för sådana som har studerat kommunikationsvetenskaper eller datateknik i sina tidigare studier. En viktig komponent i teknisk kommunikation utgörs av språket – speciellt fackspråket – och i och med den nya inriktningen i terminologi tas också språkstudenter in. Detta förstärker den fackspråkliga och terminologiska expertisen i programmet. Avsikten med inriktningensalternativet i terminologi är att bredda studenternas möjligheter i arbetslivet genom att ge dem utbildning som kombinerar terminologi med teknisk kommunikation och datateknologi samt ekonomistudier. Deras tidigare språkstudier fungerar som grund för programmet som tillsammans med studentens egna intressen, tidigare studier och eventuell yrkeserfarenhet ger färdigheter för en yrkeskarriär inom olika typer av teknisk kommunikation bl.a. i en flerspråkig och internationell omgivning. I stället för att inrikta studier på bara vissa arbetsuppgifter (t.ex. termdatabaser), ger programmet en bred kunskapsbasis som gör det lättare att anpassa sig efter arbetsmarknadsläget och att lära sig olika typer av arbetsuppgifter på jobbet.

5 Terminologiutbildningens innehåll

Såsom det ovan nämndes vill vi ge studenterna en bred utbildning som ska hjälpa dem att klara sig bra i arbetslivets mångsidiga uppgifter. När vi planerade innehållet på orienteringsalternativet i terminologi, fokuserade vi först på kvalifikationer och kompetenskrav som ställs på en terminolog. En bra lista finns på TSK:s webbsida⁴².

Enligt den har en bra terminolog:

- bra språkkänsla
- mycket god skriftlig och muntlig framställningsförmåga
- mångsidiga språkkunskaper

⁴² <http://www.tsk.fi>

- förmåga att skilja väsentlig information från oväsentlig
- färdigheter att snabbt sätta sig in i vilket som helst fackområde
- goda datatekniska färdigheter
- noggrannhet, grundlighet, tålmod, ansvarsfullhet
- förmåga att arbeta såväl självständigt som i grupp.⁴³

Detta kommer också fram i Buchers bidrag i denna bok. Dessa egenskaper eller färdigheter är sådana som personerna som söker till programmet redan har och som de kan utveckla vidare på kurserna och under utbildningen. Vi hade listan i tankarna hela tiden när vi valde innehållet och arbetssätten för kurserna. När det gäller själva innehållet gick vi igenom t.ex. existerande terminologiutbildningar och listor över olika arbetsbeskrivningar som skulle passa för terminologistudenter.

Programmet inleds av *grundkurser i terminologi, teknisk kommunikation och fackkommunikation*, som alla egentligen hör till kandidatnivå, men som är nödvändiga som en bakgrund för kurserna på magisternivå. En student som redan har tagit någon eller några av dessa tre kurser tidigare kan ersätta dem med fritt valbara kurser. Grundkursen kan ersättas av den samnordiska Termdist-kursen. Dessa ger baskunskaper i terminologins teori och metoder.

Systematisk begreppsanalys övas under kursen *Begreppsanalys* som är gemensam för alla studenter inom magisterprogrammet för teknisk kommunikation. Under kursen väljer var och en ett avgränsat fackområde och utreder dess begreppssystem med hjälp av olika begreppsrelationstyper. Kursens undervisningsmaterial finns på nätet och studenten kan välja mellan en kontaktkurs och en nätkurs. Från arbetslivets synvinkel är målet med denna kurs att studenten får färdigheter och redskap för att komma in i ett nytt fackområde och att gestalta olika typer av helheter. (Mera om kursen: Itävuori-Rinne & Nuopponen 2010)

⁴³ http://www.tsk.fi/tsk/fi/avoimet_ty%C3%B6paikat-35.html

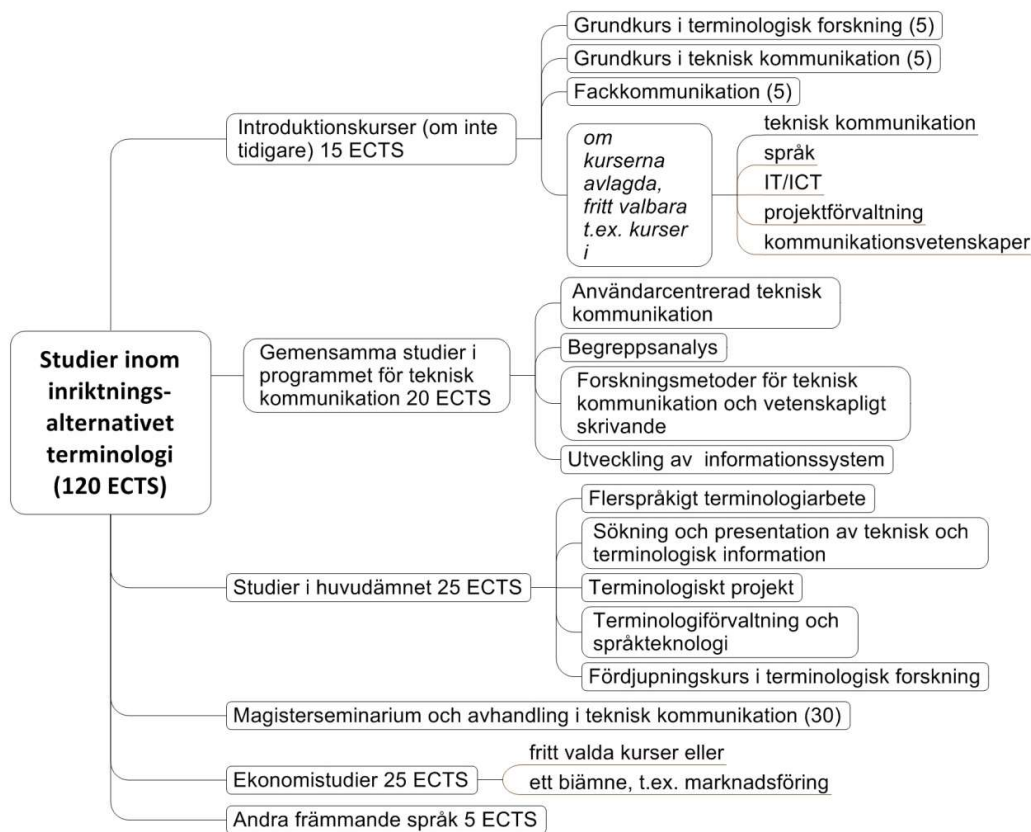

Bild 1. Studier inom inriktningensalternativet terminologi

Kursen *Flerspråkigt terminologiarbete* behandlar terminologiarbete från olika samhällsliga synvinklar, terminologiarbetets fördelar, terminologivård, språkpolitik och flerspråkighet i fackkommunikation från internationell och nationell synvinkel. Kursen innehåller också ett delmoment som utgörs av termbildningsprinciper i olika språk.

Kursen *Sökning och presentation av teknisk och terminologisk information* fokuserar på effektiva metoder för informationssökning och mera specifikt deras tillämpning inom teknisk kommunikation och lösning av terminologiska problem. En viktig del av kursen utgörs av utvärdering och kritik av källor och information. För teknisk kommunikation (t.ex. bruksanvisningar) men också för terminologiarbetet är det ytterst viktigt att presentera information på ett begripligt sätt, varför t.ex. analys och övningar i infografik ingår i kursen.

I *Terminologiskt projekt* går vi igenom metoder för ett terminologiprojekt i teori och praktik, och studenterna utarbetar var och en en systematisk ordlista som publiceras på nätet som en hypertext-version. Ordlistorna ska helst ha en organisation eller en firma som uppdragsgivare. Våren 2015 samarbetade vi med Vasa stads kommunikationsenhet och kartlade en del av stadens administrationsterminologi.

På kursen *Terminologiförvaltning och språkteknologi* bekantar sig studenterna med terminologiska databaser och program för terminologisökning och -förvaltning, språk- och översättningsteknologins framsteg och redskap, t.ex. korpus och konkordans- och excerperingsprogram.

Fördjupningskursen i terminologisk forskning går djupare in i terminologins teori, metoder och riktningar. Under kursen bearbetar var och en en preliminär forskningsplan för magisteravhandlingen. *Magisterseminariet* är gemensamt med dem som studerar teknisk kommunikation i programmet (huvudämnet kommunikationsvetenskaper). Terminologistuderande ska undersöka terminologirelaterade problem. Det kan gälla t.ex. termer och begrepp inom ett visst fackområde, produktrelaterad terminologi, terminologiska databaser eller annan typ av terminologiförvaltning, terminologins roll i (teknisk) kommunikation och terminologiska arbetsmetoder.

Vidare tar terminologistuderande kurserna *Användarcentrerad teknisk kommunikation* (kritisk målgruppsorienterad analys av textuell och visuell information om tekniska och andra produkter o.d.), *Forskningsmetoder för teknisk kommunikation* och *Utveckling av IT-system* (allmänna grunder för utvecklingsprocessen av IT-system). Alla i programmet läser 25 ECTS företagsekonomi och terminologistudenterna kan fritt skapa denna helhet av enstaka kurser eller läsa en färdig helhet enligt sina egna framtidsplaner och önskemål. De som redan har företagsekonomiska studier i kandidatexamen kan ta någonting annat i stället, t.ex. kurser i språk, IT eller kommunikationsvetenskaper. För att bredda studentens språkkunskaper har en 5 ECTS kurs i ett valbart främmande språk inkluderats i programmet ifall han/hon inte ännu har läst åtminstone två främmande språk. Det första ingår i kandidatexamen på samma sätt som svenskan gör.

6 Målgruppen och antagningskrav

Målgruppen för terminologins inriktningsalternativ är sådana som är intresserade av språk, systematiskt tänkande, fackområden och fackkommunikation. I programmet tar vi in studenter både från våra egna kandidatprogram och utifrån. De antagna kan alltså också ha avlagt en kandidat- eller magisterexamen vid ett annat universitet eller yrkeshögskoleexamen.

Inriktningsalternativet är en utmärkt utvidgning av yrkesmöjligheter för sådana som har studerat språk. Språkkunskaper och kunskap om språkets funktion och uppbyggnad är ytterst viktiga för terminologiarbetet och annat arbete som gäller fackspråklig kommunikation. Därför ska de som söker in först och främst ha avlagt minst 50 ECTS i något språk i sina tidigare studier. Också studier i finska räknas. Utbildningen passar bra som en komplettering till översättarutbildning, inte minst för sådana som redan har arbetat som (fack)översättare och vill utöka sina färdigheter med studier i terminologi och teknisk kommunikation.

Man ska gärna ha intresse för teknik och andra fackområden. Kunskaper om ett eller flera fackområden är viktiga för en terminolog eller en teknikinformatör. Därför tar vi gärna in studenter som har avlagt kandidat- eller magisterexamen inom vilken disciplin som helst – om de bara har gjort de språkstudier som krävs. Studier i ekonomiska ämnen och IT/ICT ger ytterligare specialiseringsmöjligheter, men om studenten redan har gjort dessa studier, kan de ersättas med fritt valbara studier, såsom det framkom ovan. Utbildningen är ett bra alternativ för sådana som har studerat dessa olika ämnen men som har svårt att kombinera dem till en examen.

En viktig del av studierna är nätkommunikation och nästan alla obligatoriska kurser kan avläggas som nätstudier. Vissa kurser har också kontakttimmar, men då kan man delta antingen synkront via videokonferens eller asynkront på kursplattformen. Detta möjliggör att studenten inte behöver bo i Vasa, vilket underlättar studier för sådana som redan är fast bosatta någon annanstans – t.ex. utanför Finland. För flera har nätstudiemöjligheten

varit helt avgörande för att de skulle söka till programmet. Också inom våra andra studieprogram ser vi önskan om fjärrstudiemöjligheter växa dag för dag.

Undervisningsspråket på kurserna är finska, men avhandlingen kan skrivas också på andra språk enligt överenskommelse. Gemensamma möten organiseras under studierna, speciellt i samband med magisterseminarier. Utbildningen kan göras vid sidan av arbetet, men då lönar det sig att planera en längre studietid än för två år.

7 Diskussion

Inriktningsalternativet i terminologi kompletterar utbudet av terminologiutbildning i Finland. Samtidigt är det ett enastående studieprogram i Norden, där terminologiutbildning annars utgör en del av andra huvudämnesstudier. I utbildningen är det en balans mellan arbetsmarknadsrelaterade och akademiska kunskaper, och färdigheterna som vi fokuserar på bildar kärnan i nästan vilket kunskapsarbete som helst. Flera universitetsutbildningar har motsvarande element, men i en terminologisk utbildning går man djupare bl.a. genom att analysera begrepp, helheter, relationer mellan fenomen och att kritiskt utvärdera fackspråken och terminologier.

Terminologens arbetsprofil håller på att förändras, vilket betyder att terminologernas färdigheter och terminologiska metoder har mera omfattande tillämpningsmöjligheter. Traditionellt ses utarbetande av ordlistor, termrådgivning och termbanksverksamhet som terminologernas huvudsysslor. Helena Palm (2007) uppmärksammade i sitt Nordterm-bidrag att i stället för deras traditionella terminologiuppdrag, där huvudsyftet har varit ”att ta fram en ordlista”, har Terminologikum TNC deltagit i allt fler projekt som har ”handlat om att strukturera information i samband med utvecklingen av samverkande IT-system, i synnerhet inom hälso- och sjukvården”. Dessa projekt är uttryck för den fortskridande digitaliseringen av samhället. Vid digitaliseringen kommer betydelsen av enhetlig terminologi tydligt fram och det behövs terminologiska utredningar och standardisering för att IT-system ska fungera som de ska och för att deras användare ska kunna göra vad de ska (se även Seppäläs artikel i denna bok). Enhetlig terminologi är

också nödvändig för att planera och förverkliga olika typer av IT-plattformar och deras gränssnitt.

I ett IT-systemprojekt eller i ett liknande kunskapsförmedlande och -samordnande arbete kunde terminologens roll och färdigheter beskrivas på samma sätt som Mari Suhonen (2007) från TSK säger om terminologens kompetens inom de mera traditionella terminologiprojekten:

Oberoende av terminologens roll i projektet samarbetar hon med experter med helt annan facklig bakgrund än hon själv har. Därför borde terminologen snabbt kunna orientera sig inom en ny bransch och få fram den väsentliga informationen av fackexperterna. Där kommer kunskaper i terminologiarbetet till hjälp eftersom terminologen kan fråga väsentliga frågor på grund av förståelse av begreppssystem. [...] Fackexperten kan också ha det svårt att formulera sina tankar till definitioner och termrekommendationer och här kan terminologens systematiska tänkande vara till hjälp.

Detta utgör också kärnan för terminologiutbildningen men är viktigt för många andra kunskapsförmedlare. Det finns olika typer av jobb inom olika typer av företag och organisationer för vilka kombinationen terminologi och teknikinformation är den rätta utbildningen. Till slut vill jag igen citera Helena Palm (2007), som konkluderar sitt bidrag med:

Vi skulle behöva mer undervisning om informationsstrukturering på våra utbildningar i terminologi, vi skulle behöva mer terminologisk forskning inom området, och vi skulle behöva fler handledningar och andra texter skrivna om informationsstrukturering ur ett terminologiskt perspektiv. Jag menar att detta är bland de viktigaste uppgifterna som terminologer inom den närmaste framtiden behöver ta sig an, såväl teoretiskt som praktiskt.

Källor

- Henrik Nilsson & Niina Nissilä (2011). TERMDIST – nordisk terminologiutbildning i ljuset av europeiskt utbildnings- och certifieringsarbete inom terminologi. I: *Ontologier og taksonomier*, 179–192. Red. Bodil Nistrup Madsen & Hanne Erdman Thomsen. Nordterm. Tillgänglig: http://www.nordterm.net/filer/publikationer/rapporter/Nordterm16_Samlede_indlaeg.pdf.
- Itävuori-Rinne, Sari & Anita Nuopponen (2010). Begreppsanalys – besvär som är mödan värt. I: *Ordning och reda. Terminologilära i teori och praktik*, 126–137. Red. Anita Nuopponen & Nina Pilke. Stockholm: Norstedts.
- Jónsson, Sigurður (2007). *Det vilda tänkandet och det kultiverade. Isländsk fackspråklig språkvård med tyngdpunkt på första hälften av 1900-talet*. Acta Wasaensia 184. Vasa: Vasa universitet.
- Järvi, Outi (2006). "Informatiivinen graafi premillä" – Johdatusta sanomalehtigrafikan kielioppiin. Acta Wasaensia 168. Vasa: Vasa universitet.

- Kapiala, Ulla-Helena (2003). *Voiko mielenterveyden häiriötä ymmärtää ja nimetä? Psykiatria ja sen diagnosoimismikheet*. Acta Wasaensia 121. Vasa: Vasa universitet.
- Karihalme, Oili (1996). *Muotoilun teoriasanaston termistyminen*. Acta Wasaensia 51. Vasa: Vasa universitet.
- Myking, Johan (2008). *Motivasjon som termdanningsprinsipp. Ein teoretisk diskusjon på grunnlag av norsk oljeterminologi*. Acta Wasaensia 191. Vasa: Vasa universitet.
- Nevasaari, Elina (2015). *Bakom orden – språkbadselevers kontekstuella begreppsstrukturering*. Acta Wasaensia 319. Vasa: Vasa universitet.
- Nissilä, Niina (2008). *Begrepp och termer inom området balansräkning – teoretisk utveckling och empirisk förankring*. Acta Wasaensia 189. Vasa: Vasa universitet.
- Nuopponen, Anita (1994). *Begreppssystem för terminologisk analys*. Acta Wasaensia 38. Vasa: Vasa universitet.
- Nuopponen, Anita (1997). Att integrera terminologiläran i olika utbildningsprogram. I: *NORDTERM '97*, 49–55. Red. Håvard Hjulstad. Oslo: Rådet for teknisk terminologi/NORDTERM.
- Nuopponen, Anita (1999). Mihin terminologian teoriaa ja menetelmä voidaan hyödyntää. *Toimikunnista termitalkoisiin*, 91–98. Red. Kaisa Kuhmonen. Helsinki: Tekniikan Sanastokeskus.
- Nuopponen, Anita (2005). Terminologiundervisning i ny skepnad – från klassrum till nätet. *Nordterm 2003 Terminologiskt smörgåsbord*, 115–125. Red. Henrik Nilsson. Stockholm: Terminologisentrum TNC.
- Palm, Helena (2007). Terminologens nya roller. I: *Kunnskap og fagkommunikasjon*, 192–198. Red. Jan Hoel. Oslo: Språkrådet, Nordterm. Tillgänglig: <http://www.nordterm.net/filer/publikationer/rapporter/Nordterm15.pdf>.
- Pilke, Nina (2000). *Dynamiska fackbegrepp. Att strukturera vetande om handlingar och händelser inom teknik, medicin och juridik*. Acta Wasaensia 81. Vasa: Vasa universitet.
- Reidinger, Roger (1997). *Etymologie und Anpassung gentechnologischer Termini in schwedischen, dänischen und deutschen Populärwissenschaftlichen Texten*. Acta Wasaensia 58. Vasa: Vasa universitet.
- Suhonen, Mari (2007). Terminologer och fackexperter i samarbete. I: *Kunnskap og fagkommunikasjon*, 218–223. Red. Jan Hoel. Oslo: Språkrådet, Nordterm. Tillgänglig: <http://www.nordterm.net/filer/publikationer/rapporter/Nordterm15.pdf>.
- Wüster, Eugen (1974). Die allgemeine Terminologielehre – ein Grenzgebiet zwischen Sprachwissenschaft, Logik, Ontologie, Informatik und den Sachwissenschaften. *Linguistics*, 199, January 1, 61–106. [Tillgänglig också i: Heribert Picht & Christer Laurén (1993). *Ausgewählte Texte zur Terminologie*. Wien: TermNet.]